ל שָׁם ל"ז (ע"א) וְכַחֲכָמִים. מ הָרִי"ף (כו.) וּכְרַב וּשְׁמוּאֵל שָׁם.

(ס) לַאֲכִילָה (כב) וּלְלָעֲסוֹ (פֵּרוּשׁ, לִטְחֹן אוֹתוֹ בַּפֶּה), מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת וְאַחֲרָיו עַל הַמִּחְיָה, וְאִם הָיָה רַךְ כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רָאוּי לִשְׁתִיָּה, מְבָרֵךְ עָלָיו (כג) שֶׁהַכֹּל וְאַחֲרָיו בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת: ז (כד) לְהַכּוֹסֵס (פֵּרוּשׁ, הָאוֹכֵל) אֶת (ע) [ט] (כה) הָאֹרֶז, מְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה וְאַחֲרָיו בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת, וְאִם בִּשְּׁלוֹ הַגָּהָה: (כו) *עַד (י) שֶׁנִּתְמַעֵךְ (בית יוסף (ד"ה האוכל אורז) בשם הרא"ש (פ"ו סי' ח) והרבינו יונה (כו. ד"ה והפת)) אוֹ שֶׁטְּחָנוֹ וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ (כז) פַּת, (כח) מְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת וְאַחֲרָיו (כט) בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת. (ל) מְוְהוּא

## שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

ז [ט] הָאֹרֶז. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב (סק"ט). וְעַיֵּן בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק"ז) בְּשֵׁם מַהֲרִ"י מוֹלְכוֹ (בתשובה כת"י סי' לד) וַהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (ח"א) סִימָן (ח') [מ'] אִם אָכַל אֹרֶז מְבֻשָּׁל וּבֵרַךְ עַל הַמִּחְיָה, אוֹ שֶׁאָכַל לַחְמָנִיּוֹת וְאֹרֶז וּבֵרַךְ עַל הַמִּחְיָה, פּוֹטֵר אֶת הָאֹרֶז בְּדִיעֲבַד וּמִקְּרֵי שַׁפִּיר מִחְיָה וְכַלְכָּלָה עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה דְּאַף לְדִידָן דְּמִסְתַּפְּקָא לָן אֵיזֶה אֹרֶז, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁכְּבָר בֵּרַךְ עַל הַמִּחְיָה אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת דִּסְפֵק לְהָקֵל. וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (א"א סק"י) שֶׁתָּמַהּ דִּלְמָּה אֵין מְבָרְכִין עַל גְּרוֹיפִּי"ן מִטַּטְרְקֵי בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וְעַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁבְּצוֹת

## בְּאֵר הֵיטֵב

כְּלָל א' סִימָן (ט"ז) [ט"ו]. וְהַיְנוּ דַּוְקָא כְּשֶׁלֹּא נִדְבְּקוּ עַל יְדֵי בִּשּׁוּל אֲבָל אִם נִדְבְּקוּ עַל יְדֵי בִּשּׁוּל אוֹ כְּתוּשִׁים בְּרֵחַיִם מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, וְדַוְקָא שֶׁנִּתְמַעֲכוּ יָפֶה, עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב). אִם עוֹשִׂין תַּבְשִׁיל מִשִּׁבֹּלֶת שׁוּעָל שֶׁקּוֹרִין גַּנְצֶ"י גְּרִי"ץ וְנוֹתְנִין בָּהֶם מַיִם הַרְבֵּה שֶׁאֵין רְאוּיִים רַק לִשְׁרָפוֹ שֶׁקּוֹרִין זוּפֶ"א, אֵין הַמַּיִם בְּטֵלִים לְגַבֵּי הַגַּרְעִין, וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַגַּרְעִין בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה וְעַל הַמַּיִם בִּפְנֵי עַצְמוֹ שֶׁהַכֹּל, דְּהָא עִקָּרָן עַל שֵׁם הַמַּיִם. וּמִכָּל מָקוֹם אֵין הַגַּרְעִין בְּטֵלִים בָּרֹטֶב, דַּחֲמִשָּׁה מִינִים חֲשִׁיבֵי. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז). וְעַיֵּן בְּסֵפֶר אֶבֶן הָעוֹזֵר דְּהוֹכִיחַ מִן שַׁ"ס (יומא פא.) דְּעַל כּוֹסֵס שְׂעוֹרִין שְׁלֵמִים חַיִּים אֵין לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם כְּלָל כִּפְסַק הָרַב דָּוִד אַבּוּדַרְהָם (הל' ברכת בורא פרי האדמה) הֱבִיאוֹ בֵּית יוֹסֵף (ד"ה והני מילי), וְגַם בְּדִין הַתַּבְשִׁיל מִשִּׁבֹּלֶת שׁוּעָל חוֹלֵק עָלָיו:

ז (ס) לַאֲכִילָה וּלְלָעֲסוֹ. מַשְׁמַע דְּאִם אֵינוֹ רָאוּי לְלָעֲסוֹ אֲפִלּוּ הוּא עָב מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, וְהָדַר קָאָמַר אִם רָאוּי לִשְׁתִיָּה וְכוּ' מַשְׁמַע דְּאִם הוּא עָב מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, וְכֵן עִקָּר, וְכֵן מַשְׁמַע בַּגְּמָרָא (לח.) בְּעָבָה מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח). וְעַיֵּן עוֹד בְּמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן ר"ה סְעִיף קָטָן ו': ז (ע) הָאֹרֶז. הָאֹרֶז רַיי"ז וְדֹחַן הִירְ"ז וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים אִפְכָא, לָכֵן לֹא יֹאכְלֵם כְּשֶׁנִּתְמַעֲכוּ אֶלָּא בְּתוֹךְ הַסְּעֻדָּה, וְאִם אֲכָלָם בְּלֹא סְעֻדָּה יְבָרֵךְ עַל שְׁנֵיהֶם שֶׁהַכֹּל מִסָּפֵק. שְׁלָ"ה (שער האותיות עמק ברכה כלל ג אות ב), בַּ"ח (ס"ו). וְטַ"ז (ס"ק יא) כָּתַב כֵּיוָן דְּעַל כָּל פָּנִים אֵין בְּאֵלּוּ בִּרְכוֹת מֵעֵין שָׁלֹשׁ וְאֵין כָּאן סָפֵק אֶלָּא בִּבְרָכָה רִאשׁוֹנָה אִם תִּהְיֶה שֶׁהַכֹּל אוֹ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, יֵשׁ לְבָרֵךְ עַל רַיי"ז וְהִירְ"ז שֶׁהַכֹּל וְאַחֲרָיו בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. וּגְרוֹיפִּי"ן שֶׁנַּעֲשׂוּ מִשְּׂעוֹרִין כְּתוּשִׁים בְּרֵחַיִם וּבִשְּׁלָם פְּשִׁיטָא שֶׁמְּבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת וּלְאַחֲרֵיהֶם מֵעֵין שָׁלֹשׁ דְּהָא מֵחֲמֵשֶׁת הַמִּינִים הֵם. וְאוֹתָן שֶׁנַּעֲשׂוּ מִטַּטְרְקָ"ה שֶׁאֵין מֵחֲמֵשֶׁת הַמִּינִים, מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל וּבוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְזֶהוּ פָּשׁוּט: (י) שֶׁנִּתְמַעֵךְ. עַיֵּן טַ"ז (סק"ח) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"י). [וּבְסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ט) כָּתַב דְּאֵין חִלּוּק בְּאֹרֶז בֵּין נִתְמַעֵךְ אוֹ

## בֵּאוּר הֲלָכָה

ז * עַד שֶׁנִּתְמַעֵךְ. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כו). וְהִנֵּה בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה האוכל אורז) מִסְתַּפֵּק בְּעִקַּר הַדִּין בְּבֵאוּר דִּבְרֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כו. ד"ה והפת) דְּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דִּבְאֹרֶז מְבֻשָּׁל אַף כְּשֶׁהֵם שְׁלֵמִים מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, וְדָחָה קְצָת עַיֵּן שָׁם. וּבְכֶסֶף מִשְׁנֶה (פ"ג ה"ב) הִסְכִּים כֵּן, וְכֵן מְצַדֵּד הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ט) בְּשֵׁם הַכָּל בּוֹ (סי' כד) שֶׁכֵּן הוּא דַּעַת רַבֵּנוּ יוֹנָה (שם) [וְכֵן מַשְׁמַע מֵהַגְּרָ"א, אָכֵן לֹא בֵּאֵר הַכְרָעָתוֹ לַהֲלָכָה בָּזֶה אִם נִתְפֹּס כְּרַבֵּנוּ יוֹנָה אוֹ כְּהָרֹא"שׁ (פ"ו סי' ח) שֶׁחוֹלֵק עָלָיו בָּזֶה]. וּלְדִינָא מְחַלְּקִים בָּזֶה הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים אִם לְבָרֵךְ עַל אֹרֶז שְׁלֵמִים בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת אוֹ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה אוֹ שֶׁהַכֹּל מִסְּפֵיקָא [עַיֵּן בְּבַ"ח (ס"ו) וּבְעוֹלַת תָּמִיד (סק"ו) וּבִשְׁלָ"ה (שער האותיות עמק ברכה כלל ג אות ב) וּבְטַ"ז (סק"ח) וּבְמַטֵּה יְהוּדָה (סק"ב) וּבְבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק"ו) וּבְמַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יג) וּבִישׁוּעוֹת יַעֲקֹב (סק"ז) וּבַהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (ח"א סי' מ) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דין דברים מטוגנין סט"ז)]. וְהָעִקָּר לְדִינָא נִרְאֶה לִי כְּדִבְרֵי הָרַמָ"א וְהָאַחֲרוֹנִים הַנִּמְשָׁכִין אַחֲרָיו דִּכְשֶׁיִּתְמַעֲכוּ מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, אֲבָל אִם הֵם שְׁלֵמִים מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. דְּאַף אִם נְפָרֵשׁ בְּדַעַת רַבֵּנוּ יוֹנָה שֶׁסּוֹבֵר דְּאַף בִּשְׁלֵמִים בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, מִכָּל מָקוֹם בְּהָרֹא"שׁ (פ"ו סי' ח) מַשְׁמַע לְהֶדְיָא דְּדַוְקָא כְּשֶׁבִּשְּׁלוֹ וַעֲשָׂאוֹ כְּמִין דַּיְיסָא מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת וּכְמוֹ לְעִנְיַן חִטִּין בִּסְעִיף ד', וְכֵן הֶעְתִּיק רַבֵּנוּ יְרֻחָם (נתיב טז ח"ה), וּמָצָאתִי עוֹד חֶבֶל רִאשׁוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִים כֵּן הֲלֹא הֵמָּה תּוֹסְפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה (לז. ד"ה בתחלה) וְהֶעְתִּיק דְּבָרָיו גַּם הָאוֹר זָרוּעַ (סי' קסה) וְכֵן כָּתַב הָרִיאַ"ז וְהוּבָא בְּשִׁלְטֵי גִּבּוֹרִים (כו. אות ד) דְּדַוְקָא כְּשֶׁעֲשָׂאוֹ כְּעֵין דַּיְיסָא מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת אֲבָל כְּשֶׁהַגַּרְעִינִין שְׁלֵמִים מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. אָכֵן מִדִּבְרֵי הַפְּרִי מְגָדִים (א"א סק"י) מַשְׁמַע שֶׁכָּל זֶה בִּשְׁלֵמִים לְגַמְרֵי, אֲבָל אִם הוּסַר קְלִפָּתָן כְּמוֹ אֹרֶז שֶׁלָּנוּ, יֵשׁ לְצַדֵּד דְּאֵין זֶה בִּכְלַל שְׁלֵמִים אַף אִם לֹא נִתְמַעֲכוּ עַל יְדֵי הַבִּשּׁוּל, דִּבְלָאו הָכִי אֲפִלּוּ בְּחִטִּים דַּעַת הָרַמְבַּ"ם (פ"ג ה"ד) לְפִי מַה שֶּׁבֵּאֲרוֹ הַמָּגֵן אַבְרָהָם בִּסְעִיף קָטָן ב' דִּבְהוּסַר קְלִפָּתוֹ יוּכַל לְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, וְאַף דְּמִדִּבְרֵי

## מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וַאֲפִלּוּ נִטְחַן רַק קְצָת וְכוּ' אֲפִלּוּ הָכִי בִּרְכָתוֹ רַק שֶׁהַכֹּל: ז (כב) וּלְלָעֲסוֹ. לָאו דַּוְקָא, דַּאֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ עָב כָּל כָּךְ, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רַךְ שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי רַק לִשְׁתִיָּה, מְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת [אַחֲרוֹנִים]: (כג) שֶׁהַכֹּל. דְּכֵיוָן שֶׁהַמַּיִם רַבִּים עָלָיו כָּל כָּךְ עַד שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה וְרַק לִשְׁתִיָּה, אֵינוֹ בִּכְלַל מַאֲכָל כְּלָל וּמְבָרְכִין שֶׁהַכֹּל כְּבִרְכַּת הַמַּיִם. וְכָל זֶה הוּא דַּוְקָא בְּקֶמַח שֶׁמַּמָּשׁוֹ אֵינוֹ בְּעַיִן וּמִתְבַּטֵּל בְּרִבּוּי הַמַּיִם, אֲבָל הָעוֹשֶׂה תַּבְשִׁיל (כו) מִמִּינֵי גְּרוֹיפִּי"ן שֶׁנַּעֲשָׂה מֵחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן [כְּגוֹן הַנַּעֲשִׂים בִּמְדִינָתֵנוּ מִשְּׂעוֹרִים וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל (כז) שֶׁנֶּחֱלַק כָּל גַּרְעִין לִשְׁנַיִם] וְנָתַן בָּהֶם מַיִם הַרְבֵּה עַד שֶׁאֵינוֹ רָאוּי רַק לְשָׁרְפוֹ שֶׁקּוֹרִין זוּפֶ"א, אֵין הַגְּרוֹיפִּי"ן בְּטֵלִין לְגַבֵּי הַמַּיִם כֵּיוָן שֶׁהֵם בְּעַיִן וּמִינֵי דָּגָן לֹא בָּטְלִי, וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַגְּרוֹיפִּי"ן בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת. וּמִכָּל מָקוֹם אֶפְשָׁר שֶׁגַּם הַמַּיִם לֹא בָּטְלִי לְגַבַּיְיהוּ כֵּיוָן שֶׁעִקָּרָן נַעֲשָׂה רַק לִשְׁתִיָּה וְלֹא לַאֲכִילָה, וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ גַּם עַל הַמַּיִם שֶׁהַכֹּל. וְעַל כֵּן יְבָרֵךְ תְּחִלָּה עַל הַמַּיִם וְאַחַר כָּךְ עַל הַגְּרוֹיפִּי"ן [כֵּן מִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן זֶה (סק"ז) (כח) וּבְסִימָן ר"ה (סק"ו)]. וּבְחַיֵּי אָדָם (כלל נד סט"ו) כָּתַב שֶׁיּוֹתֵר טוֹב בָּזֶה לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל עַל דָּבָר אַחֵר וְיוֹצִיא אֶת הָרֹטֶב. וְכָל זֶה דַּוְקָא בַּחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן דְּלֹא בָּטְלִי, (כט) אֲבָל בִּשְׁאָר מִינִים כְּגוֹן רֶעצְקָ"ע גְּרוֹיפִּי"ן שֶׁנַּעֲשִׂים בְּרִבּוּי מַיִם שֶׁאֵינָם רְאוּיִן לַאֲכִילָה וְרַק לְזוּפֶ"א, מְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחַת שֶׁהַכֹּל דְּהַגְּרוֹיפִּי"ן נִתְבַּטְּלוּ לְגַבֵּי הַמַּיִם: ז (כד) הַכּוֹסֵס. פֵּרוּשׁ שֶׁאֲכָלוֹ כְּשֶׁהוּא חַי: (כה) הָאֹרֶז. רַיי"ז. דְּחַן הִירְ"ז בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז [בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו וכ"כ גאון) וּלְבוּשׁ (סעיפים ד-ח)]. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים אִיפְכָא, אוְעַל כֵּן יֵשׁ מַחְמִירִין דְּלֹא יֹאכְלֵם (ל) כְּשֶׁנִּתְמַעֲכוּ אֶלָּא תּוֹךְ הַסְּעוּדָה, אוֹ שֶׁיְּבָרֵךְ עֲלֵיהֶם שֶׁהַכֹּל מֵחֲמַת סָפֵק. וּבְלֶחֶם חֲמוּדוֹת (מעדני יו"ט פ"ו סי' ז אות ז) כָּתַב דְּסוּגְיָן דְּעָלְמָא אֹרֶז רַיי"ז, דְּחַן הִירְ"ז. וְכֵן מוּכָח בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (ס"ק ו) וּמַטֵּה יְהוּדָה וְכֵן מָצָאתִי בְּמַעֲשֵׂה רַב מֵהַנְהָגוֹת הַגְּרָ"א (אות עא) דְּאֹרֶז הוּא רַיי"ז (לא) וּמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת: (כו) עַד שֶׁנִּתְמַעֵךְ. הַיְנוּ אֲפִלּוּ (לב) נִתְמַעֵךְ קְצָת עַל יְדֵי הַבִּשּׁוּל, באֲבָל כְּשֶׁהֵם עֲדַיִן שְׁלֵמִים מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וְאֶפְשָׁר דַּאֲפִלּוּ אִם רַק הוּסַר קְלִפַּת הָאֹרֶז כְּמוֹ בְּשֶׁלָּנוּ גַּם כֵּן לֹא מִקְּרֵי שְׁלֵמִים וּמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת [פְּרִי מְגָדִים (א"א סק"י)]. וּמִכָּל מָקוֹם אִם בֵּרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה מַשְׁמַע שָׁם דְּיוֹצֵא בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם: (כז) פַּת. וְהוּא הַדִּין תַּבְשִׁיל: (כח) מְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת. דְּפַת שֶׁלּוֹ אוֹ תַּבְשִׁילוֹ מַשְׂבִּיעַ וְסוֹעֵד הַלֵּב כְּמוֹ מֵחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן וְעָדִיף מִשְּׁאָר מִינֵי קִטְנִיּוֹת, וּמִכָּל מָקוֹם לֹא חָשִׁיב פַּת שֶׁלּוֹ כְּלֶחֶם גָּמוּר שֶׁל חֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן לְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא: (כט) בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. דְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן אוֹ בְּרָכָה מֵעֵין שָׁלֹשׁ אֵינָם אֶלָּא בַּחֲמִשָּׁה מִינִין מִפְּנֵי חֲשִׁיבוּתָן: (ל) וְהוּא שֶׁלֹּא יְהֵא וְכוּ'. הַיְנוּ דְּאַף שֶׁבַּחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן קַיְימָא לָן לְעֵיל בִּסְעִיף ב' דְּאִם עֵרְבָן

## שַׁעַר הַצִּיּוּן

ז (ס) עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז) שֶׁרוֹצֶה לוֹמַר דַּאֲפִלּוּ בְּגַאנְצֶ"ע גֶּערְשְׁטֶי"ן שֶׁבִּרְכָתָן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה [לְשִׁיטַת תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כה: ד"ה חבית)] לֹא בָּטְלִי, כֵּיוָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים מִינֵי דָּגָן הוּא, וְכָל שֶׁכֵּן בָּזֶה: (ס) וְאִם הַגְּרוֹיפִּי"ן הָיָה מִשְּׂעוֹרִים שְׁלֵמִים שֶׁהוּסְרוּ קְלִפָּתָן בִּלְבַד, תָּלוּי בְּהַדֵּעוֹת אִם מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת אוֹ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, דְּאִם בִּרְכָתָן פְּרִי הָאֲדָמָה אָז בְּטֵלִים לְגַבֵּי הַמַּיִם [אֶבֶן הָעוֹזֵר (ס"ד), וְחוֹלֵק בָּזֶה עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) עַיֵּן שָׁם]: (סם) סוֹף סְעִיף קָטָן ו' לְגַבֵּי לְבִיבוֹת וְהֶעְתִּיקוֹ הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר פֹּה, וְכֵן כָּתַב גַּם הַחַיֵּי אָדָם בִּכְלָל נ"ד אוֹת י"ז, עַיֵּן שָׁם לְעִנְיַן עִקַּר הַדִּין דְּעַל הַמַּיִם צָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּפְנֵי עַצְמָן, עַיֵּן שָׁם:

(סט) כֵּן מוּכָח מִמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: ז (ל) דִּבְלֹא נִתְמַעֲכוּ, אַף אִם הוּא דֹּחַן אוֹ אֹרֶז בִּרְכָתוֹ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וְהַיְנוּ לְפִי דַּעַת הָרַמָ"א לְקַמֵּיהּ דְּרֹב רִאשׁוֹנִים סוֹבְרִין כְּוָתֵיהּ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְתִּי בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה עד): (לא) וְהִנֵּה לְפִי מַה שֶׁהֵבֵאתִי לְקַמָּן בְּסִימָן זֶה (בה"ל ד"ה עד) דְּעַל הַכֹּל [חוּץ מִמַּיִם וּמֶלַח] אִם בֵּרַךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת יָצָא, בְּוַדַּאי יֵשׁ לִסְמֹךְ וּלְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת עַל רַיי"ז. וּבִפְרַט לְפִי הַמְבֹאָר בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ס"ח ד"ה על) בְּשֵׁם כַּמָּה פּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּכָל דָּבָר שֶׁאָנוּ רוֹאִין דְּזָיִן מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, בְּוַדַּאי רַיי"ז בִּכְלַל זֶה: (לב) דַּרְכֵי מֹשֶׁה (הארוך ד"ה שדין) וְהַגְּרָ"א:

---

לִיקּוּטֵי דִבְרֵי הָרַב: א] בסדר ברכת הנהנין (פ"א הי"א) כתב ירא שמים לא יאכל בין אורז בין דוחן בין שלם בין נתמעך אלא בתוך הסעודה, וכשאוכל שלא בתוך הסעודה יברך שהכל על כולם. ב] בסדר ברכת הנהנין (פ"א ה"י) כתב ומספק ראוי לברך שהכל כשהוא שלם, ואם בירך בפה"א יצא מאחר שהוא שלם.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

שֶׁלֹּא יְהֵא מְעֹרָב עִם דָּבָר אַחֵר אֶלָּא אֹרֶז (לא) לְבַדּוֹ, וְאִם עֵרַב מְמֻנּוּ בְּתַבְשִׁיל אַחֵר וְהַתַּבְשִׁיל הָאַחֵר (לב) הוּא [1]הָרֹב, מְבָרֵךְ עָלָיו בְּבִרְכַּת אוֹתוֹ תַּבְשִׁיל: ח (לג) * [2]עַל פֵּרוֹת הָאִילָן (לד) וּפְלִיז"ו אוֹ שֶׁל שְׁאָר מִינֵי קִטְנִיּוֹת (לה) מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל וְאַחֲרָיו בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת. הַגָּה: הָעוֹשֶׂה תַּבְשִׁיל (לו) מִשְּׁאָר מִינֵי קִטְנִיּוֹת, אִם (לז) נִשְׁאֲרוּ שְׁלֵמִים, וְטוֹבִים מְבֻשָּׁלִים כְּמוֹ חַיִּין, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, א)וְאִם (לח) נִתְמַעֲכוּ (לט) אוֹ שֶׁאֵינָן טוֹבִים מְבֻשָּׁלִין כְּחַיִּין, (מ) מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל (וְכֵן פְּרַשׁ הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רמיט וכ"כ גמון) דִּבְרֵי הַטּוּר): ט * [3]עֲרַב קֶמַח (יג) [יב] דְּחַן וּשְׂאָר מִינֵי

## בֵּאוּר הֵיטֵב

שְׁלֵם מִפֹּשׁ וְלָכֵן סָתַם בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ וְלֹא חִלֵּק בֵּין נִתְמַעֲכוּ אוֹ לֹא. וְכֵן הִסְכִּים הַבַּ"ח (ס"ק), עַיֵּן שָׁם): ח (לח) נִתְמַעֲכוּ לְגַמְרֵי. דְּוָקָא כְּשֶׁנִּתְמַעֲכוּ דֶּרֶךְ כְּלִי מְנַקֵּב שֶׁהַן דַּקִּין מְאֹד אוֹ שֶׁעָשָׂה תַּבְשִׁיל מִקֹּמֶשׁ שֶׁל קִטְנִיּוֹת, אֲבָל כְּשֶׁמִּעֲכוּ אוֹתָן בְּכַף עֵצֶר דֶּרֶךְ אֲכִילָתָן לְאַשְׁמוּעִינָן רְבוּתָא דַּאֲפִלּוּ הָכִי אֵין מְבָרְכִין בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה כִּי אִם בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת: (לב) הוּא הָרֹב וְכוּ'. וְכֵן פָּסְקוּ (לג) הָרַבֶּה אַחֲרוֹנִים: ח (לג) עַל פֵּרוֹת הָאִילָן וְכוּ'. דְּאַף דְּהֵם פְּרִי הָאֲדָמָה, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דְּעַל יְדֵי זֶה יָצָא מִתּוֹרַת פְּרִי אֵין יָכוֹל לוֹמַר פְּרִי הָאֲדָמָה, וְהַמּוֹצִיא אֵין מְבָרְכִין אֶלָּא בַּחֲמִשָּׁה מִינִים וְלָכֵן מְבָרְכִין שֶׁהַכֹּל. וְאָפְשָׁר לוֹמַר עוֹד טַעַם מִפְּנֵי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ אֲכִילָתוֹ בְּכָךְ שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת פֵּרוֹת מִזֶּה, עַל כֵּן יְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל. וְהִנֵּה לְפִי טַעַם זֶה, בִּמְדִינוֹת שֶׁדַּרְכָּן לַעֲשׂוֹת פֵּרוֹת מִשְּׁעוֹרִים"ש ויי"ש, [2]לְכאוֹרָה בְּרָכָתָן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה כֵּיוָן שֶׁדַּרְכָּן בְּכָךְ [פְּרִי מִגְדִּים (משז"ז ס"ק יא)]. אֲבָל בְּתִשׁוּבַת חֲתַם סוֹפֵר סִימָן נו"ן מַפִּיק דְּבְכָל מָקוֹם אֵין מְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, מִשּׁוּם דְּלֹא נָטְעִי אַדַּעְתָּא דְּהָכִי אֶלָּא לְעוֹפוֹת וּפְטוּם אָזְנוֹת וְעַל דֶּרֶךְ הַדְּחַק בְּנֵי אָדָם עוֹשִׂין מֵהֶן פַּת, וְאֵין זֶה עִקַּר פִּרְיָן וְאֵין לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה עַיֵּן שָׁם. (מ) אַךְ מִסְתַּפֵּק שָׁם דְּאוּלַי הוּא בִּכְלַל אֹרֶז, שִׁבְּרָכָתוֹ עַל הַפַּת וְעַל הַתַּבְשִׁיל הוּא בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, (מ) וְעַל כֵּן הַנָּכוֹן לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא יֹאכְלֵם אֶלָּא תּוֹךְ הַסְּעוּדָה: (לד) וּפְלִיז"ו. בְּתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כו. ד"ה וגאון) כָּתוּב פְּנִיצ"ו (מ) וְהַכֹּל אֶחָד, וְהוּא מִין שֶׁהוּא זֶרַע יוֹתֵר מִשְּׁאָר מִינֵי קִטְנִיּוֹת, וְקָא מַשְׁמַע לַן דַּאֲפִלּוּ הָכִי מְבָרְכִין עַל פִּתּוֹ שֶׁהַכֹּל כְּשְׁאָר מִקָּמַח שֶׁלָּהֶן וּכְדִלְקָמִיהּ: (לה) מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין (מ) עַל תַּבְשִׁיל הַנַּעֲשֶׂה מִקָּמַח שֶׁלָּהֶן וּכְדִלְקָמִיהּ: (לו) מִשְּׁאָר מִינֵי קִטְנִיּוֹת. וְהוּא הַדִּין (לט) מִדְּחַן לְפִי מַה שֶּׁפָּסַק הַמְחַבֵּר מִקֹּדֶם דְּדְחַן שָׁוֶה לְקִטְנִיּוֹת: (לז) נִשְׁאֲרוּ שְׁלֵמִים. לְאוֹ דַּוְקָא שְׁלֵמִים אֶלָּא כָּל שֶׁלֹּא נִתְמַעֲכוּ לְגַמְרֵי, שֶׁעַדַיִן נִכָּר קְצָת תָּאֳרָן וְצוּרָתָן, בִּרְכָתָן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וְעַל כֵּן מַה שֶּׁאָנוּ קוֹרִין רַעְצִינ"ע קַאשׁ"ע, מְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה [אַחֲרוֹנִים]: (לח) נִתְמַעֲכוּ לְגַמְרֵי. הַיְנוּ דַּוְקָא שֶׁעָשָׂה תַּבְשִׁיל מִקָּמַח שֶׁל קִטְנִיּוֹת שֶׁאֵין דֶּרֶךְ אֲכִילָתָן בְּכָךְ, אוֹ שֶׁמְּעֲכוֹ אוֹתָן דֶּרֶךְ כְּלִי מְנַקֵּב (מ) שֶׁהַן דַּקִּין מְאֹד אוֹתָן דֶּרֶךְ כְּלִי מְנַקֵּב (אוֹ מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה מִן רַעְצִינ"ע שֶׁאָנוּ קוֹרִין מָל"ף גְּרוֹפִי"ן). אֲבָל כְּשֶׁבִּשֵּׁל הַקִּטְנִיּוֹת שְׁלֵמִין וּמְעֲכוֹ אוֹתָן בְּכַף, (מא) עֵצֶר דֶּרֶךְ אֲכִילָתָן בְּכָךְ, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה: (לט) אוֹ שֶׁאֵינָן וְכוּ'. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ר"ה סָעִיף א': (מ) מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל. וּבְדִיעֲבַד (מג) שֶׁבֵּרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה (מד) כָּתַב בְּחַיֵּי אָדָם דְּיָצָא:

## שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

זָהָב (ס"ק יא) בְּפַת שֶׁעוֹשִׂין מִשְּׁרָקְשִׁי"ן וְרִי"ץ: ט [יב] דְּחַן. עַיֵּן בְּשו"ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן י"ג נִתְבָּאֵר בְּאֵרֵיכוּת פְּרִיזִים אֵלּוּ. וְהַמַּפְרִיז מָהֶם בְּקָצָרָה, הָעוֹשֶׂה צְפִיחָה מִן הַחִטִּין וּמִן הָאֹרֶז וַאֲפָאָהּ וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ פַּת, אִם יֵשׁ מֵהַחִטִּים כַּזַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס דְּהַיְנוּ כְּשֶׁאוֹכֵל שִׁלְשָׁה בֵּיצִים שׁוֹחֲקוֹת שֶׁהֵם שִׁשָּׁה זֵיתִים כְּבֵר אֹכֶל מֵהַפֵּרוֹבוֹת וַיֵּת חִטִּים, וְאָכַל שִׁלְשָׁה בֵּיצִים מֵהַפֵּרוֹבוֹת וְלֹא שָׁהָה בַּאֲכִילָה זוֹ רַק כְּשִׁעוּר הַצָּרִיךְ לַאֲכִילַת שָׁלֹשׁ בֵּיצִים פַּת חִטִּין בְּלִפְתָּן וּבְהֵכָּסְבָּה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הוּא אוֹכֵל בְּמְהִירוּת וְאֵינוֹ שׁוֹהֶה בַּאֲכִילָתוֹ, מְבָרֵךְ אַחֲרָיו שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת שֶׁהֵם מְזוֹן וְגֶפֶן וְאַחַר הַמָּזוֹן לֹא יֹאכַל אֶלָּא בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה שֶׁאוֹכֵל פַּת אַחַר שֶׁחִיֵּב מְשִׁעוּר זֶה, וְאִם אוֹכֵל פַּת

## מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּשְׁאָרֵי מִינִין אֲפִלּוּ הֵם הַמִּעוּט אָזְלִינַן בָּתְרֵייהוּ, אֹרֶז אֵינוֹ חָשׁוּב כָּל כָּךְ וְעַל כֵּן אִם עָשָׂה תַּבְשִׁיל אוֹ פַּת, וְקָמַח דִּשְׁאָרֵי מִינִין הֵם הָרֹב, מְבָרֵךְ עָלָיו בְּבִרְכַּת אוֹתָן הַמִּינִין: (לא) לְבַדּוֹ. הוּא הַדִּין (לג) אִם הוּא הָרֹב, וְנָקֵט לְבַדּוֹ לְאַשְׁמוּעִינַן רְבוּתָא דַּאֲפִלּוּ הָכִי אֵין מְבָרְכִין בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה כִּי אִם בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת: (לב) הוּא הָרֹב וְכוּ'. וְכֵן פָּסְקוּ (לג) הָרַבֶּה אַחֲרוֹנִים: ח (לג) עַל פֵּרוֹת הָאִילָן וְכוּ'. דְּאַף דְּהֵם פְּרִי הָאֲדָמָה, וְעַל יְדֵי שֶׁנַּעֲשָׂה פַּת אִישְׁתַּנֵּי לְמַעֲלָה מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דְּעַל יְדֵי זֶה יָצָא מִתּוֹרַת פְּרִי אֵין יָכוֹל לוֹמַר פְּרִי הָאֲדָמָה, וְהַמּוֹצִיא אֵין מְבָרְכִין אֶלָּא בַּחֲמִשָּׁה מִינִים וְלָכֵן מְבָרְכִין שֶׁהַכֹּל. וְאָפְשָׁר לוֹמַר עוֹד טַעַם מִפְּנֵי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ אֲכִילָתוֹ בְּכָךְ שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת פַּת מִזֶּה, עַל כֵּן יְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל. וְהִנֵּה לְפִי טַעַם זֶה, בִּמְדִינוֹת שֶׁדַּרְכָּן לַעֲשׂוֹת פַּת מִשְּׁעוֹרְקְשִׁ"ע ויי"ץ, [2]לְכאוֹרָה בְּרָכָתָן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה כֵּיוָן שֶׁדַּרְכָּן בְּכָךְ [פְּרִי מִגְדִּים (משז"ז ס"ק יא)]. אֲבָל בְּתִשׁוּבַת חֲתַם סוֹפֵר סִימָן נו"ן מַפִּיק דְּבְכָל מָקוֹם אֵין מְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, מִשּׁוּם דְּלֹא נָטְעִי אַדַּעְתָּא דְּהָכִי אֶלָּא לְעוֹפוֹת וּפְטוּם אָזְנוֹת וְעַל דֶּרֶךְ הַדְּחַק בְּנֵי אָדָם עוֹשִׂין מֵהֶן פַּת, וְאֵין זֶה עִקַּר פִּרְיָן וְאֵין לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה עַיֵּן שָׁם. (מ) אַךְ מִסְתַּפֵּק שָׁם דְּאוּלַי הוּא בִּכְלַל אֹרֶז, שִׁבְּרָכָתוֹ עַל הַפַּת וְעַל הַתַּבְשִׁיל הוּא בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, (מ) וְעַל כֵּן הַנָּכוֹן לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא יֹאכְלֵם אֶלָּא תּוֹךְ הַסְּעוּדָה: (לד) וּפְלִיז"ו. בְּתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כו. ד"ה וגאון) כָּתוּב פְּנִיצ"ו (מ) וְהַכֹּל אֶחָד, וְהוּא מִין שֶׁהוּא זֶרַע יוֹתֵר מִשְּׁאָר מִינֵי קִטְנִיּוֹת, וְקָא מַשְׁמַע לַן דַּאֲפִלּוּ הָכִי מְבָרְכִין עַל פִּתּוֹ שֶׁהַכֹּל כְּשְׁאָר מִקָּמַח שֶׁלָּהֶן וּכְדִלְקָמִיהּ: (לה) מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין (מ) עַל תַּבְשִׁיל הַנַּעֲשֶׂה מִקָּמַח שֶׁלָּהֶן וּכְדִלְקָמִיהּ: (לו) מִשְּׁאָר מִינֵי קִטְנִיּוֹת. וְהוּא הַדִּין (לט) מִדְּחַן לְפִי מַה שֶּׁפָּסַק הַמְחַבֵּר מִקֹּדֶם דְּדְחַן שָׁוֶה לְקִטְנִיּוֹת: (לז) נִשְׁאֲרוּ שְׁלֵמִים. לְאוֹ דַּוְקָא שְׁלֵמִים אֶלָּא כָּל שֶׁלֹּא נִתְמַעֲכוּ לְגַמְרֵי, שֶׁעַדַיִן נִכָּר קְצָת תָּאֳרָן וְצוּרָתָן, בִּרְכָתָן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וְעַל כֵּן מַה שֶּׁאָנוּ קוֹרִין רַעְצִינ"ע קַאשׁ"ע, מְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה [אַחֲרוֹנִים]: (לח) נִתְמַעֲכוּ לְגַמְרֵי. הַיְנוּ דַּוְקָא שֶׁעָשָׂה תַּבְשִׁיל מִקָּמַח שֶׁל קִטְנִיּוֹת שֶׁאֵין דֶּרֶךְ אֲכִילָתָן בְּכָךְ, אוֹ שֶׁמְּעֲכוֹ אוֹתָן דֶּרֶךְ כְּלִי מְנַקֵּב (מ) שֶׁהַן דַּקִּין מְאֹד אוֹתָן דֶּרֶךְ כְּלִי מְנַקֵּב (אוֹ מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה מִן רַעְצִינ"ע שֶׁאָנוּ קוֹרִין מָל"ף גְּרוֹפִי"ן). אֲבָל כְּשֶׁבִּשֵּׁל הַקִּטְנִיּוֹת שְׁלֵמִין וּמְעֲכוֹ אוֹתָן בְּכַף, (מא) עֵצֶר דֶּרֶךְ אֲכִילָתָן בְּכָךְ, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה: (לט) אוֹ שֶׁאֵינָן וְכוּ'. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ר"ה סָעִיף א': (מ) מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל. וּבְדִיעֲבַד (מג) שֶׁבֵּרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה (מד) כָּתַב בְּחַיֵּי אָדָם דְּיָצָא:

## בֵּאוּר הֲלָכָה

רַבֵּנוּ יוֹנָה (כה: ד"ה חבית) מַשְׁמַע דְּהוּא סוֹבֵר שֶׁם דְּדַוְקָא כְּשֶׁנִּדְבְּקוּ עַל יְדֵי הַבְּשׁוּל וְכֵמוֹ שֶׁהֵעִיר שָׁם הַפֶּגֶן אַבְרָהָם, הָא בְּאֹרֶז דַּעְתּוֹ בְּלִבּוֹ הָכִי דַּאֲפִלּוּ בְּשֶׁלְמִים מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, וְעַל כֵּן נִרְאֶה דְּהַמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת לֹא הִפְסִיד [וּכְפָרָט דְּבְדִיעֲבַד יוֹצֵא בִּבְרָכַת בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת עַל כָּל מִילֵּי דְּזִיזֵין]: ח * עַל פֵּרוֹת הָאִילָן. הִנֵּה בָּאֳמֶת בְּדִחַן יֵשׁ הַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים שֶׁפּוֹסְקִין דִּבְרָכָתוֹ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת כְּמוֹ אֹרֶז, הֲלֹא הָפֶה דַּעַת הַגָּאוֹן שֶׁהוּבָא בְּתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כה. ד"ה וגאון) וְגַם הוּא מְסַכִּים שָׁפָה כֵּן, וְכֵן הוּא גַּם כֵּן דַּעַת הָרא"ש (פ"ו סי' ח) וְהָרַאֲב"ד [הוּבָא בְּרָשְׁבָּ"א (ל: ד"ה תיובתא)] וְהָאֶשְׁכּוֹל (סי' כח) וְהָאוֹר זָרוּעַ (ח"א סי' קסה) בָּשֵׁם רַבֵּנוּ יְהוּדָה שִׁירְלֵיאוֹ"ן וְשִׁבֻּלֵי הַלֶּקֶט (סי' קנט) בָּשֵׁם רַשְׁי" וְהָרְאָ"ה בְּחִדּוּשָׁיו עַל הָרִי"ף (פרקת הלויים לז:) וְהָרַיְאָ"ז (בשלטי הגבורים כו. אות ה) וְהַגָּהוֹת מַיְמוֹנִיּוֹת (פ"ג אות ח) בָּשֵׁם מוֹרוֹ וְהָרוֹקֵחַ (סי' שמא) וְהָאֲבוּדְרָהָם (ברכת בורא מיני מזונות), כָּל אֵלּוּ סוֹבְרִין דְּאֹרֶז וְדִחַן דִּין אֶחָד לִשְׁנֵיהֶן בְּכָל דָּבָר. וּסְתִימַת הַמְחַבֵּר הוּא רַק דְּעַת הָרִי"ף (כו.) וְהָרַמְבַּ"ם (פ"ג ה"י) וְרַבֵּנוּ יְהוּדָה [וְהוּבָא בְּאֶשְׁכּוֹל (שם)], וְצָרִיךְ עִיּוּן עַל הַמְחַבֵּר שֶׁפָּתַם כֵּן לְדִינָא נָגֵד הָרֹאשׁ (שם) וְכָל הָנֵי רִאשׁוֹנִים הָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ. וְאוּלַי שֶׁלֹּא הָיָה לְנֶגֶד עֵינָיו מַאֲחַר שֶׁלֹּא הֻבְיָאם בְּבֵית יוֹסֵף, וּלְפִי זֶה אַף דִּלְא נָפִיק מִזֶּה חוּרְבָּא דִּבְרִבְּרַת שֶׁהַכֹּל יוֹצֵא עַל כָּל דָּבָר בְּדִיעֲבַד, עַל כָּל פָּנִים מִי שֶׁרוֹצֶה לְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת אֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי. וְדַע עוֹד דְּיֵשׁ כַּמָּה רִאשׁוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּלִאו דַּוְקָא אֹרֶז וְדִחַן דְּהוּא הַדִּין שְׁאָר מִינִים שֶׁאָנוּ יוֹדְעִין דְּזִיזִין וְסוֹעֲדִ הַלַּב דִּיהֶם כְּמוֹ אֹרֶז וְדִחַן וּמְבָרְכִין בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, וּבְכָלַל זֶה הוּא פְּלִיז"ו הַמְבֹאָר בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ, עַיֵּן בְּתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כו. ד"ה וגאון) שֶׁהֵבִיא כֵּן בְּשֵׁם גְּאוֹן וְהִסְכִּים גַּם הוּא לָזֶה וְכֵן כָּתַב הָרא"ש בְּתוֹסְפוֹתָיו עַל בְּרָכוֹת (לו: ד"ה רב) [וְהַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רביעו וכן) שִׁנְסְתַּפֵּק בְּדַעַת הָרא"ש מָזֶה, לֹא הָיָה לְפָנַי אוֹר עֵינַיִם תּוֹסְפוֹת הָרא"ש]. וְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁפָּסַק בְּפְלִיז"ו שֶׁהַכֹּל, מִשּׁוּם דְּלֹא עָדִיף מִדְּחַן לְשִׁיטָתוֹ. וְעַיֵּן בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק לג) בְּשֵׁם תְּשׁוּבוֹת חֲתַם סוֹפֵר (סי' נ) דְּחִשֵּׁשׁ לְעִנְיַן קִטְנִיּוֹת וְוַיְיִ"ץ דְּשֶׁמָּא הוּא בִּכְלַל אֹרֶז, וּלְדַעַת אֵלּוּ הָרִאשׁוֹנִים בְּלֹאו הָכִי יֵשׁ לְחוּשׁ, דְּזִיזִין טוֹבִא. וּמִכָּל מָקוֹם מִי שֶׁמְּבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל עַל דְּחַן וְכָל אֵלּוּ, בְּוַדַּאי יֵשׁ לוֹ עַל מַה לִּסְמֹךְ: ט * עֵרַב קֶמַח דְּחַן וְכוּ'. וּלְעִנְיַן קֶמַח אֹרֶז בְּשִׁמְעֵרְב עִם קֶמַח חִטִּים יֵשׁ לְעַיֵּן, וְנִרְאֶה שִׁתְּלוּי זֶה בְּשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים הַמְבֹאָרִים בְּסִימָן תנ"ג סָעִיף ב', וְעַיֵּן שָׁם בְּחוֹק יַעֲקֹב (סק"י). וְעַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק טו) וּבְדָרְךְ הַחַיִּים (דין דברים המסוגגין ס"ז)

## שַׁעַר הַצִּיּוּן

(לא) עוֹלַת תָּמִיד (סק"י), וְיֵשֵׁב בָּזֶה קְשִׁיַּת הַבַּ"ח (ס"ו): (לב) שִׁירֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"י) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יא) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"י) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן ס"ק יב), דְּלֹא כְּבָ"ח (ס"ו) וְט"ז (סק"ט) שֶׁמְּסְתַּפְּקִין בָּזֶה מַחֲמַת לְשׁוֹן הָרִי"ף (כו.) וְהָרַמְבַּ"ם (פ"ג ה"י). וּכְבָר כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים דְּאֵינוֹ מוֹכֵחַ מֵהֶם שֶׁחוֹלְקִין עַל הָרא"ש (פ"ו סי' ח), דְּאַחֲרֵי דְּקַיְימָא לַן בְּכָל הַתּוֹרָה רַבּוֹ כְּלַלוֹ, אִם הָרֹב מִן הָאוֹרֶז חָשׁוּב כְּאִלּוּ הוּא לְבַדּוֹ, וְכֵן מַשְׁמַע מִפְּשָׁטוּת לְשׁוֹן הַגָּר"א שֶׁהֶחְלִיט כֵּן לְדִינָא וְדַאי לְאוּ הָכִי הָיָה לוֹ לְהָבִיא דַּעַת הַחוֹלְקִים עַל זֶה]. וּמִצָּאתִי בְּאֶשְׁכּוֹל (ח"א סי' כח) שֶׁפָּרַשׁ גַּם כֵּן דִּבְרֵי הָרִי"ף כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי, וְהֵם הָאֶשְׁכּוֹל וְהָרא"ש וְהַטּוּר כֵּן הֵרֵי יֵשׁ לָנוּ אַרְבָּעָה רִאשׁוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִים כֵּן בְּהֶדְיָא, וְהֵם הָאֶשְׁכּוֹל וְהָרא"ש וְהַטּוּר וְרִבֵּנוּ יְרוּחָם, וּמְקֹרָשִׁים כֵּן גַּם דַּעַת הָרִי"ף, וְלָמָּה לָנוּ לַעֲשׂוֹת מַחְלֹקֶת בֵּינֵיהֶם: ח (לח) וְאַף דְּהוּא מְחֻמְיר שָׁם גַּם עַל הַשְּׁאַטְרְקֵי בְּעַיִן זֶה, לֹא הֶעְתַּקְתִּי דִּבְרֵי כְתָבוֹ כָּאן אַחֲרוֹנִים [1]דְּשְׁאַטְרְקֵי הוּא מִין קִטְנִיּוֹת וְכֵן הַמִּנְהָג פָּשׁוּט: (ט) וְאִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן יְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל: (מ) הַגָּר"א: (מא) כֵּן מוּכָח מִבֹּאוּר הַגָּר"א וְכֵן מִקְצוּר

---

[1]יקוטי דברי הרב: א] ובשו"ע הרב (סי' רב ס"ז) כתב שיש אומרים שאפילו פירות שנימוחו לגמרי בבישול ואין עליהם תואר הפרי כלל או שנכתשו ביותר עד שאין מהותן ותארן ניכר כלל לא נשתנית ברכתם אף על פי שאין דרך אכילתם בכך, ולענין הלכה ספק ברכות להקל, אבל לכתחילה יברך שהכל. וכן הוא בסדר ברכת הנהנין (פ"ז הכ"ד). ב] ראה בשו"ע הרב (סי' רב ס"ז) שלפי דעה אחת בשו"ע בסימן ר"ב סעיף ז' אין הברכה תלויה בדרך אכילה, והטעם שמברכים על פת קטניות שהכל, כיון שהפת נשתנה ויצא מתורת פרי לגמרי יותר משיעור קמח או פירות הנימוחים או הנטחנים והנכתשים ביותר. וסיים שלענין הלכה בכל זה ספק ברכה להקל בדיעבד, אבל לכתחילה יברך שהכל נהיה בדברו לצאת לדברי הכל. ג] וכן כתב בשו"ע הרב (סי' רב ס"ז).